

УДК 82.091

DOI <https://doi.org/10.12958/2227-2844-2025-2-53-60>**Гурдуз Андрій Іванович,**

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Україна.

gurduzaik@gmail.com<https://orcid.org/0000-0001-8474-3773>

СТРАТЕГІЇ ТІЛЕСНОСТІ У ФЕНТЕЗІЙНОМУ МЕТАЖАНРІ ПЕРШОЇ ЧВЕРТІ ХХІ СТОЛІТТЯ

Стрімке нарощування новітнього масиву фентезійних творів або текстів, орієнтованих на цей метажанр, на тлі масштабної містифікації більшості сфер життєдіяльності суспільства в першій чверті ХХІ ст. змушує академічну філологію до все більш пильного вдивляння в ультрапопулярний мистецький феномен, котрий активно інспірує нові художні концепції. Виведення фентезі з ніші маргінальності (Guanio-Uluru, 2015, с. 19–20) в перших десятиліттях ХХІ ст. є результатом його надзвичайної активності і впливовості в соціумі, коли непоміченим, неназваним або прямо ігнорованим фентезійний твір уже бути не може, багато в чому диктуючи моду реципієнту. Опускаючи причини ускладненого вивчення зразків метажанру (від неуніфікованої теорії і систематики фентезійної реальності, балансування ряду авторів на межі допустимого в сенсі рецепції творчого досвіду (Р. Яррос, М. Кідрука, А. Закордонця й ін.) до суб'єктивної настанови ряду дослідників – Т. Чонки, Н. Кобилко, А. Трофименко й ін. – розпізнавати у фентезійному тексті явище іншого жанрового типу), вкажемо на формовану з 2010-х рр. тенденцію фентезі до інтенсивної комунікації з мистецьки й суспільно периферійними явищами; інтеграцію у фентезійний твір проявів етично проблемних соціокультурних експериментів тощо. Демократичне наукове середовище й вимушений методологічний плюралізм (Driggers, 2022, с. х) поки вітають таку векторність і творів, і досліджень, однак її результати вже позначаються на окремих етично суперечливих аспектах життя соціуму.

Перебуваючи в силовому полі спільних культурних координат і традиції, рухаючись у загальному напрямі подолання західного (толкінівського) канону, сучасні автори резонансного фентезі (від Дж. К. Ролінг і С. Маєр до Р. Яррос і С. Дж. Маєс) виявляють виражено типологічні риси доробків і відтворюють тенденцію метажанру до внутрішньої рефлексії. Різномірневі сходження викликані тут передусім глобальним перелаштуванням основного метажанрового конфлікту в перші десятиліття ХХІ ст. та відповідних похідних: система «добро – (умовно) нейтральна змінна – зло» деформує художню конституцію героя, корегує його квест, позначається на панівному в метажанрі жіночому факторі тощо. Виведений на перший план чинник тіла при цьому зазнає особливо помітних і провокативних змін, котрі, попри неоднозначність впливу новітнього продукту на аудиторію, майже не вивчаються або окремі аспекти яких потрапляють у фокус фахівців максимум як прояви гендерної напруженості: наприклад, у міркуваннях М Костихової про «Сутінки» (Twilight, 2005–2020) С. Маєр (Kostihova, 2012, с. 86–88) або тезах З. Годунок про «Двір шипів і троянд» (A Court of Thorns and Roses, 2015–2021) С. Дж. Маєс (Годунок, 2025, с. 157). Проблема стратегій тілесності й наслідків їх рецепції в сучасній фентезійній літературі та кіно заявляє про себе тим гостріше, чим більше інтегруються в метажанр соціально маргінальні течії. Наскрізнний аналіз західного фентезійного корпусу першої чверті

XXI ст. засвідчує найрельєфніше проявлення окреслених художніх порухів у жіночому авторстві, у зв'язку із чим виникає потреба у висвітленні логіки тенденцій сучасної трансформації роботи письменників із «тілом» у метажанрі. Показовою тут є (часто генетично зумовлена) крива романних циклів С. Маєр, Д. Гаркнесс, Р. Яррос, С. Дж. Маас, С. Сент-Клер та ін. Актуальним зазначене положення бачиться і в низці загальних літературознавчих площин: міфопоетичній, герменевтичній, гендерній, психоаналітичній та ін.

Попри окремі звертання до аспектів тілесності в окремих фентезійних текстах, комплексно логіка видозміни бачення тіла, його оцінки й насолоди ним не розглядалася ні загалом у масиві, ні в доробку окремих авторів, тимчасом як об'єктом фундаментальних студій ставали навіть теми їжі чи напоїв, танцю в метажанрі (зазначимо, що в контекст заявленої проблеми не включено розвідки про супергероїв-коміксодів, аналіз тілесності яких В. Брукером, І. Гордоном, Л. Робінсон та ін. становить окреме відгалуження в теорії фентезі). Надто герметизованими є висновки спостережень над диспропорційно протиставленою людською та ірраціональною тілесністю в «Сутінках» С. Маєр, М. Костихової або Х. Маклауд, причому в дисертації останньої аналіз тілесного ракурсу не підключений до інтенцій всієї саги (MacLeod, 2014). Окрему увагу Х. Маклауд приділяє фобії старіння в американців, метафорично передану в прагненні Белли Свон перетворитися на вампіресу (MacLeod, 2014, с. 109). У спробі З. Годунок подати загальну характеристику основних параметрів сучасного фентезі західного канону (зі звертанням, зокрема, до циклів С. Дж. Маас, С. Сент-Клер, Р. Яррос) варто виділити справедливую тезу: «Мірилом того, якими постають персонажі тієї чи тієї раси, є саме людське тіло та його властивості...» (Годунок, 2025, с. 18). Причиною наукової інерції вважаємо інше твердження дослідниці – стосовно домінації чоловічих образів у метажанрі XXI ст. (Годунок, 2025, с. 238), що суперечить логіці базових трансформацій цього мистецтва нового тисячоліття та може бути проєктоване максимум на художній корпус кінця XX ст. Водночас у «літературознавчих етюдах» З. Годунок чи не вперше для українських вчених розглядає прояви фізичної інклюзії в окремих фентезі (Годунок, 2025, с. 164–166).

Послідовно аналізуючи в міфопоетичному і психоаналітичному ключі закономірності тілесного вираження у фентезі першої чверті XXI ст., як-от крилатість метагероїні Д. Корній і героїні «Двору шипів і троянд» С. Дж. Маас, ефект (античної) статуї дотично до вампірських тіл у сазі С. Маєр, природу еротизму в «Емпіреях» (The Empyrean, 2023–2025) Р. Яррос (Гурдуз, 2024), концепти у творах із сюжетно-образним модулем «дім дивних дітей» тощо, доходимо висновку про закономірності вираження в художньому корпусі періоду тілесності як характеристики персонажа, засобу дії, метажанрового антуражу й навіть самоцілі, що відповідні тенденції заслуговують бути систематизовані й належно досліджені в широкому контексті. Сказане означає масштабний і фактично не студійований поки дослідницький горизонт, актуальний і перспективний в українському та світовому літературознавстві.

Паралельно вкажемо на активну експлуатацію парадигм тілесності у практиці постфемінізму, постгуманізму тощо, й окреслена нами проблематика пов'язана і з цими філософіями. Новизна же фактичного матеріалу зумовлює його мінімальну вивченість навіть у загальному літературознавчому форматі, що додатково утруднює названі нами компаративні завдання. Так, якщо «Сутінки» С. Маєр розглянуті в основних наративах (Л. Гуанію-Улуру, М. Костиховою, Х. Маклауд чи Л. Герхардс), то на вузьке коло відносно розгорнутих рецензій чи критики з констатацією сюжетно очевидних положень змогли претендувати романні цикли (переважно їх перші частини) «Всі душі» (All Souls, 2011–2014) Д. Гаркнесс, «Емпіреї» Р. Яррос (Б. Берджесс-Симмонс, С. Гринделл, М. Мендес) чи «Двір шипів і троянд» С. Дж. Маас (Е. Літл, Д. Дудек, М. Гроббелаар, Дж. Йоргенсен).

Метою пропонованої статті є вперше здійснена спроба визначити провідні стратегії тілесності у фентезійному метажанрі першої чверті XXI ст. – передовсім у зразках жіночого автор-

ства західного канону (С. Маєр, Д. Гаркнесс, Р. Яррос, С. Дж. Маас, С. Сент-Клер). Ключовими завданнями розвідки відповідно є висвітлення: а) сюжетно-образної типології романів зазначених авторок, зумовленої відображенням у їхніх творах парадигмальної фентезійної трансформації перших десятиліть ХХІ ст.; б) логіки видозміни функцій тілесного чинника в американському фентезійному сегменті 2000–2025 рр. у зв'язку з превалюванням тут жіночого начала. Застосовуємо синтезовану єдність порівняльного, психоаналітичного й герменевтичного методів дослідження.

Завдяки високому ступеню екзотизму класичне фентезійне розповідання довгий час здатне було обходитися не тільки без еротизованих сцен, але й без любовної лінії загалом. Остання впевнено входить у метажанр пізніше і спершу може відігравати в ньому роль допоміжного цементувального компонента для забезпечення кращої читабельності. Прикметно, що з наближенням до сучасності та входженням фентезі у фазу міфотворчої кризи (позначеної, скажімо, у мультифентезійних світах, крос- або мешап-текстах тощо) отримуємо не тільки посилення любовної теми – капіталізується її тілесний вияв. Невипадково цей процес збігається зі зростанням питомої ваги гендерного складника. У творах жіночого авторства фокусування героїні на переживаннях себе як тіла, на підкресленні зовнішнього вигляду та його унікальності, естетиці його прикрашання тощо реалізоване вповні та слугує одним із відповідних формальних маркерів (С. Дж. Маас, С. Сент-Клер та ін.), здатних усе ще транслювати протест проти традицій чоловічого патріархального світу. Відзначимо, що аналізуємо тенденції у фентезі загалом, не на його спеціальних (культурно периферійних) субрівнях – як еротичне фентезі; як фентезі, орієнтоване на аудиторію сексуальних меншин тощо, де спрацьовує інша специфіка об'єкта завдань зображення.

Саме у творах західних фентезійниць першої чверті ХХІ ст.: «Напівжиття» (Half Life, 2014–2016) С. Грін, «Двір шипів і троянд» С. Дж. Маас, «Гадес і Персефона» (Hades & Persephone, 2019–2024) С. Сент-Клер та ін. – тіло частіше позиціоноване як поле битви (мінімум) двох світів, первнів – світлого і темного: порівняймо з перенесеним у свідомість таким протистоянням у фантастичному «Тому, що заснув в Армагеддоні» (Asleep in Armageddon, 1948) Р. Бредбері з актуалізацією процесуальності концепту Мінотавра, у чоловічій версії найяскравіше презентованою в діалогії «Мінотавр» (The Minotaur, 2000–2016) С. Шеррила.

Сперте на абстрагованість у тілесному сенсі й переважно на психологію переосмислення стереотипів жіночності, дівочтва (у «Злі» Л. Баграт, «Дзеркалі Єдиного» Л. Таран), прав і можливостей жінки (Д. Корній, Я. Каторож та ін.) українськими авторками здається прогресивним усередині національної традиції та цнотливо консервативним (у позитивному сенсі) – у контексті західноєвропейського й північноамериканського досвіду сьогодення. В останньому з культивуванням виключності тілесного розпочинає втрачати позиції морально-етичний аспект фентезійного світу, і нині в низки письменників фіксуємо імперативи відторгнення культурних корінь, пам'яті тощо на загальному тлі посилення настанов відновлення тієї ж пам'яті – як у «Домі дивних дітей» (Miss Peregrine's Home for Peculiar Children, 2011–2021) Р. Рітза.

Бунт тіла проти духу в західному каноні фентезі у проєктуванні на концепцію Е. Фромма (Fromm, 2008, с. 13) з наближенням до 2020-з рр. частіше увінчується превалюванням тіла, матеріального, тобто вектора «мати», а не «бути». Репрезентативні тут історії самореалізації Белли Свон із «Сутінків» С. Маєр, Фейри з «Двору шипів і троянд» С. Дж. Маас, Персефони з «Гадеса і Персефони» С. Сент-Клер та ін. Типологія способу розкриття художнього світу в більшості випадків зводиться до потрапляння в нього героя чи героїні та висвітлення особливостей відповідного світу крізь призму їхнього сприйняття, але умова такого входження все частіше – *бажаний герой / героїнею процес* фізичної трансформації (Белла Свон, Фейра) або відкриття в собі, розвивання певних здібностей (Діана Бішоп у «Всіх душах» Д. Гаркнесс, Вайолет Сорренгейл в «Емпіреях» Р. Яррос та ін.). Активне залучення авторами при цьому

казкових і легендарно-міфологічних сюжетів і мотивів – Попелюшки, Красуні і Чудовиська, викрадення Персефони Аїдом (Halub, 2024) та ін. у циклі С. Дж. Маас, «мотиву» Персефони – у названих творах С. Маєр (Blackford, 2012, с. 199–213) і С. Сент-Клер та ін. – переважно є ігровим моментом, котрий вносить параболізм прочитання тексту.

Згідно з витримуванням у доповненій фентезійній парадигмі ХХІ ст. опозиції «добра – зла» третім елементом, героїня певний час перебуває в позиції ідейно нейтрального суб'єкта, проте все частіше схильна обирати сторону сили. Характерним тут є пріоритет темряви (культування концепту темряви – константа сучасного фентезі), яка приваблює героїню (Фейру, Персефону; метафорично – Беллу Свон і Діану Бішоп та ін.), розкриваючись протилежно своєму культурному стереотипу. Так реалізована генетична спорідненість ключового персонажа сучасного фентезі зі злом, чого раніше системно не спостерігаємо в метажанрі. Генетична зумовленість образів героїнь та обставин їх дій становить тут окрему перспективну лінію простеження з підключенням постапокаліптики романів С. Коллінз, В. Рот та ін.

У формуванні культу (сексуальної) насолоди тілесністю (підкреслимо: почуття закоханості чи кохання героїні тут осягають згодом) більш пізні авторки йдуть значно далі від попередниць та особливо – від попередників: у жіночому сегменті фентезі ХХІ ст. відвертий еротизм С. Дж. Маас (Maas, 2016, с. 472–474; Maas, 2021, с. 186, 248) і С. Сент-Клер (St. Clair, 2021, с. 225, 261–262) і деяких інших межує з натуралізацією – у змалюванні любовних сцен і бажань (зокрема, зі згадуванням варіативних відхилень, системною артикуляцією назв статевих органів). В академічних студіях відповідна тенденція сприймається й достатньо позитивно (Dudek, Grobelaar, Reid Boyd, 2024). Причому якщо у Р. Яррос (Yarros, 2025, с. 137) захоплення тілом значною мірою мотивоване залюбленням у тілесні радощі самої враженої недугою письменниці, то в разі з С. Дж. Маас і С. Сент-Клер занурення в сексуальні пригоди героїнь переростає в самоціль.

Сюжетними стимуляторами оспівування сексуальних переживань у сучасному фентезі можуть ставати фесричні, типологічно близькі відчуття героїнь після біологічної трансформації – переродження: порівняймо захоплення нової «богині» (Meuer, 2009, с. 372) Белли-вампіresi і коментарі Фейри-фейри про її тепер смертну душу «в безсмертному тілі» (Maas, 2016, с. 163). Отже, підтверджується виявлена нами в західному фентезійному романі першої чверті ХХІ ст. домінантність матеріального (тілесного) начала. Підкреслимо не просто системне наближення в аналізованому сегменті до порнографічних моментів, але і включення при цьому еротизації ірраціональної, постгуманістичної тілесності. Не зайвим тут буде нагадати, що об'єкти пристрасті героїнь тієї ж С. Дж. Маас – перевертні, у підсумку перевертнем стає і сама героїня «Двору шипів і троянд». У цьому контексті образ набутої крилатості Фейрою осмислюється радше як маркер досягнення героїнею бажаного егоїстичного результату у стосунках (аналог отриманого Беллою Свон безкінечного існування в тілі немертвої), а не як символ духовного вивищення над буденністю (що бачимо в метагероїні романів Д. Корній). Захоплення змалюванням любовно-сексуальних перипетій часто триває в жіночому фентезі ХХІ ст. за рахунок якості пророблення власне фентезійної картини світу у творі, що не може не позначатися на якості тексту, котрий набуває окремих рис маргіналізованого і здатен віддалятися від фентезійного формату.

Константність і цінність єдиного кохання на все життя для героїні західного фентезі ХХІ ст. фактично втрачає актуальність, нівелюється важливість шлюбу (показовий розвиток теми у його сприйманні героїнями: від пріоритетності шлюбних відносин у «Всіх душах» Д. Гаркнесс до їх важливості в «Сутінках» С. Маєр і другорядності у «Дворі шипів і троянд» С. Дж. Маас, «Гадесі і Персефоні»); перехід до нових любовних пригод відбувається легше (зіставмо любовні коливання Белли Свон у С. Маєр і Фейри у С. Дж. Маас), а обов'язковість зростання сили чуттєвості й емоцій при цьому наголошується особливо. Ба більше, сексуальні маневри героїнь усе частіше пов'язані з мотивом влади, сили / безсмертя, навіть усемогут-

ності в конкретному художньому світі, хоча пристрась допомагає їм і самостверджуватись у сенсі самостійності, як Фейрі з циклу С. Дж. Маас: «Я... не лялька...» (Maas, 2016, с. 226). Англо-американська критика сприймає аспекти останнього як вираження жіночої волі й культури виховання сексуальності, зокрема в постфеміністичній оптиці (Little, 2025, с. 3; Dudek, Grobbelaar, Reid Boyd, 2024).

Варто відзначити привнесення сучасними західними фентезініцями в метажанр у ряду художніх новацій. Саме такою можна вважати новий підхід у музичній партитурі, аранжуванні проявів тілесного у звичному й ірраціональному прояві в романному циклі С. Дж. Маас, що прообрази цієї концепції вбачаємо ще в «Останньому єдинорозі» П. Бігла або «Сутінках» С. Маєр. Нетрадиційне осучаснення античних міфологічних перипетій пропонує С. Сент-Клер в іпостасях її Персефони й Аїда тощо. Хоча водночас окремі положення нового фентезі настожують: системний мотив зневажання (покарання) дітьми батьків (Maas, 2020, с. 266–267) є умовно «гармонійним» на тлі радикального переосмислення в циклі окремих сімейних цінностей, власне природи кохання тощо.

Системний аналіз фентезійного корпусу першої чверті ХХІ ст. свідчить про надзвичайну та специфічну актуалізацію тілесного чинника в жіночому сегменті метажанру як результату фемінізації фентезійного твору цього періоду і зміни конфігурації базового фентезійного конфлікту. Зміна конституції героїні в цей час відповідає в загальних рисах наслідкам метажанрової трансформації, демонструє значне психологічне ускладнення, проте привносить і певні культурно тривожні новації в радикальному перегляді традиційних цінностей, інституту сім'ї та ін. На матеріалі зразків західного канону (переважно романів С. Маєр, Д. Гаркнесс, Р. Яррос, С. Дж. Маас, С. Сент-Клер) у контексті світової традиції визначаємо провідні стратегії тілесності у фентезі ХХІ ст. у їх розвитку: від антуражного супроводу подій до не завжди виправданого посилення ролі в сюжеті, коли тіло й маніпуляції (зокрема, сексуальні) з ним сягають рівня ледве не сюжетного рушія. Подальше вивчення стратегій тілесності в сучасному фентезійному просторі є, безумовно, перспективним, оскільки дає змогу глибше зрозуміти комплекс змін метажанру, зокрема в сегменті жіночого авторства, а також відкриває нові можливості розгляду цієї проблематики в українській і світовій літературі загалом.

Список використаної літератури

1. Годунок З. В. Ключі фентезійного сторітелінгу. Літературознавчі етюди : монографія. Острого : Нац. ун-т «Острозька академія», 2025. 251 с. DOI: <https://doi.org/10.25264/978-617-8041-32-8>
2. Гурдуз А. «Четверте крило» і «Залізне полум'я» Ребекки Яррос із погляду традиції й новаторства фентезійного метажанру. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Вид. дім. «Гельветика», 2024. Вип. 72. Т. 1. С. 232–238. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/72-1-32>
3. Blackford H. V. *The Myth of Persephone in Girls' Fantasy Literature*. New York, London : Routledge, 2012. xi, 247 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203804896>
4. Driggers T. *Queering Faith in Fantasy Literature: Fantastic Incarnations and the Deconstruction of Theology* / series editors' preface by B. Attebery, D. Fimi, M. Sangster. London: Bloomsbury Academic, 2022. xii, 235 p. DOI: <https://doi.org/10.5040/9781350231764>
5. Dudek D., Grobbelaar M., Reid Boyd E. Wondering about a Love Literacy: Unspoken Desire in Sarah J. Maas's *A Court of Mist and Fury* (2016). *M / C Journal*. 2024. Vol. 27, No. 4. DOI: <https://doi.org/10.5204/mcj.3073>
6. Fromm E. *To Have or to Be?* London, New York : Continuum, 2008. xx, 182 p.
7. Guanio-Uluru L. *Ethics and Form in Fantasy Literature: Tolkien, Rowling and Meyer*. New York : Palgrave Macmillan, 2015. x, 261 p. DOI: <https://doi.org/10.1057/9781137469694>

8. Halub S. The Motif of Persephone in Sarah J. Maas' "A Court of Thorns and Roses" Series. *Acta Neophilologica*. Wyd-wo Un-tu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. 2024. Issue 1. No. XXVI. P. 29–44. DOI: <https://doi.org/10.31648/an.9634>
9. Kostihova M. How to Analyse the Works of Stephenie Meyer. University of Colorado. North Mankato, Minnesota: ABDO Publishing Company, 2012. 112 p.
10. Little E. Understanding (Post)feminist Girlhood Through Young Adult Fantasy Literature. New York, London : Routledge, 2025. x, 175 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003488972>
11. Maas S. J. A Court of Mist and Fury. New York, London, Oxford, New Delhi, Sydney : Bloomsbury, 2016. 626 p.
12. Maas S. J. A Court of Silver Flames. New York, London, Oxford, New Delhi, Sydney : Bloomsbury Publishing, 2021. 757 p.
13. Maas S. J. A Court of Thorns and Roses. New York, London, Oxford, New Delhi, Sydney : Bloomsbury Publishing, 2020. 429 p.
14. MacLeod H. S. Cultivating Perspectives: Fragile Bodies in Stephenie Meyer's. *Twilight Series: A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy in English*. Alberta: University of Alberta, 2014. viii, 209 p. URL: https://era.library.ualberta.ca/items/74330bf1-6e59-4f6f-8ba1-6b7ff7cba300/view/c1ee43a9-5317-44ea-b467-6b354c838dd2/MacLeod_Heather_Simoney_201410_PhD.pdf (дата звернення: 10.09.2025).
15. Meyer S. Breaking Dawn. London : Atom, 2009. 702 p.
16. St. Clair S. A Touch of Darkness. Naperville, Illinois : Bloom, 2021. 394 p.
17. Yarros R. Onyx Storm. Piatkus, 2025. 662 p. URL: <https://surl.li/bdmrbo> (дата звернення: 10.09.2025).

References

1. Hodunok, Z. V. (2025). Kliuchi fenteziinoho storitelinhu. Literaturoznavchi etiudy [Keys to Fantasy Storytelling. Literary Studies]. Ostroh: National University "Ostroh Academy". DOI: <https://doi.org/10.25264/978-617-8041-32-8> [in Ukrainian].
2. Gurduz, A. (2024). "Chetverte krylo" i "Zalizne polumia" Rebekky Yarros iz pohliadu tradytzii y novatorstva fenteziinoho metazhanru ["Fourth Wing" and "Iron Flame" by Rebekka Yarros from the Perspective of Tradition and Innovation of the Fantasy Metagenre]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyt'skoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka – Current Issues of the Humanities: Interuniversity Collection of Scientific Works of Young Scientists of the Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University*, 72(1), 232–238. Drohobych: Publ. House "Helvetica". DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/72-1-32> [in Ukrainian].
3. Blackford, H. V. (2012). The Myth of Persephone in Girls' Fantasy Literature. New York, London: Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203804896>
4. Driggers, T. (2022). Queering Faith in Fantasy Literature: Fantastic Incarnations and the Deconstruction of Theology. Series editors' preface by B. Attebery, D. Fimi, M. Sangster. London: Bloomsbury Academic. DOI: <https://doi.org/10.5040/9781350231764>
5. Dudek, D., Grobbelaar, M., & Reid Boyd, E. (2024). Wondering about a Love Literacy: Unspoken Desire in Sarah J. Maas's *A Court of Mist and Fury* (2016). *M / C Journal*, 27(4). DOI: <https://doi.org/10.5204/mcj.3073>
6. Fromm, E. (2008). To Have or to Be? London; New York: Continuum.
7. Guanio-Uluru, L. (2015). Ethics and Form in Fantasy Literature: Tolkien, Rowling and Meyer. New York: Palgrave Macmillan. DOI: <https://doi.org/10.1057/9781137469694>
8. Halub, S. (2024). The Motif of Persephone in Sarah J. Maas' "A Court of Thorns and Roses" Series. *Acta Neophilologica*, 1(XXVI), 29–44. Wyd-wo Un-tu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. DOI: <https://doi.org/10.31648/an.9634>.

9. Kostihova, M. (2012). *How to Analyse the Works of Stephenie Meyer*. University of Colorado. North Mankato, Minnesota: ABDO Publishing Company.
10. Little, E. (2025). *Understanding (Post)feminist Girlhood Through Young Adult Fantasy Literature*. New York, London: Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003488972>.
11. Maas, S. J. (2016). *A Court of Mist and Fury*. New York, London, Oxford, New Delhi, Sydney: Bloomsbury, 2016.
12. Maas, S. J. (2021). *A Court of Silver Flames*. New York, London, Oxford, New Delhi, Sydney: Bloomsbury Publishing.
13. Maas, S. J. (2020). *A Court of Thorns and Roses*. New York, London, Oxford, New Delhi, Sydney: Bloomsbury Publishing.
14. MacLeod, H. S. (2014). *Cultivating Perspectives: Fragile Bodies in Stephenie Meyer's Twilight Series: A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy in English*. Alberta: University of Alberta. Retrieved from https://era.library.ualberta.ca/items/74330bf1-6e59-4f6f-8ba1-6b7ff7cba300/view/c1ee43a9-5317-44ea-b467-6b354c838dd2/MacLeod_Heather_Simoney_201410_PhD.pdf.
15. Meyer, S. (2009). *Breaking Dawn*. London: Atom, 2009.
16. St. Clair, S. (2021). *A Touch of Darkness*. Naperville, Illinois: Bloom.
17. Yarros, R. (2025). *Onyx Storm*. Piatkus. Retrieved from <https://surl.li/bdmrbo> (Last accessed: 10.09.2025).

Гурдуз А. І. Стратегії тілесності у фентезійному метажанрі першої чверті XXI століття

Проблема стратегій тілесності в сучасній фентезійній літературі та кіно заявляє про себе вельми гостро. Наскрізний аналіз західного фентезійного корпусу першої чверті XXI ст. засвідчує найрельєфніше проявлення окреслених художніх порухів у жіночому авторстві, у зв'язку із чим виникає потреба у висвітленні логіки тенденцій сучасної трансформації роботи письменників із «тілом» у метажанрі.

Метою пропонованої статті є вперше здійснена спроба визначити провідні стратегії тілесності у фентезійному метажанрі першої чверті XXI ст. – передовсім у зразках жіночого авторства західного канону (С. Маєр, Д. Гаркнесс, Р. Яррос, С. Дж. Маас, С. Сент-Клер). Ключовими завданнями розвідки є висвітлення сюжетно-образної типології романів зазначених авторок, зумовленої відображенням у їхніх творах парадигмальної фентезійної трансформації перших десятиліть XXI ст.; логіки видозміни функцій тілесного чинника в американському фентезійному сегменті 2000–2025 рр. у зв'язку з превалюванням тут жіночого начала. Застосовуємо синтезовану єдність порівняльного, психоаналітичного й герменевтичного методів дослідження.

Бунт тіла проти духу в західному каноні фентезі з наближенням до 2020-х рр. частіше увінчується превалюванням тіла, матеріального. У витримуванні в доповненій фентезійній парадигмі XXI ст. опозиції «добра – зла» третім елементом героїня певний час перебуває в позиції ідейно нейтрального суб'єкта, проте частіше схильна вибирати сторону темряви. Захоплення змалюванням любовно-сексуальних перипетій часто в жіночому фентезі цього періоду не залишає авторкам часу на якісне пророблення власне фентезійної картини світу у творі, що не може не позначатися на якості тексту, котрий набуває окремих рис маргіналізованого. Сексуальні маневри героїнь усе частіше пов'язані з мотивом влади. На матеріалі зразків західного канону визначаємо провідні стратегії тілесності у фентезі XXI ст. у їх розвитку: від антуражного супроводу подій до не завжди виправданого посилення ролі в сюжеті, коли тіло й сексуальні маніпуляції з ним сягають рівня ледве не сюжетного рушія. Подальше вивчення стратегій тілесності в сучасному фентезійному просторі є, безумовно, перспективним.

Ключові слова: фентезі, закономірність, тілесність, типологія, дискурс.

Gurduz A. I. Strategies of corporeality in the fantasy metagenre of the first quarter of the XXI century

The problem of strategies of corporeality in modern fantasy literature and cinema is very acute. A cross-sectional analysis of the Western fantasy corpus of the first quarter of the XXI century demonstrates the most prominent manifestation of the outlined artistic movements in female authorship, in connection with which there is a need to highlight the logic of the trends of the modern transformation of writers' work with the "body" in this metagenre.

The purpose of the proposed article is the first attempt to identify the leading strategies of corporeality in the fantasy metagenre of the first quarter of the XXI century – primarily in the samples of female authorship of the Western canon (S. Meyer, D. Harkness, R. Yarros, S. J. Maas, S. St. Clair). The key tasks of the investigation are respectively to highlight the plot-image typology of the novels of the mentioned authors, conditioned by the reflection in their works of the paradigmatic fantasy transformation of the first decades of the XXI century; to reveal the logic of the modification of the functions of the bodily factor in the American fantasy segment of 2000–2025 in connection with the prevalence of the feminine principle here. We apply the synthesized unity of comparative, psychoanalytic and hermeneutic research methods.

The rebellion of the body against the spirit in the Western fantasy canon as we approach the 2020s is more often crowned with the prevalence of the body, the material. In maintaining the opposition "good – evil" in the fantasy paradigm of the XXI century supplemented by the third element, the heroine is for some time in the position of an ideologically neutral subject, but is more often inclined to choose the side of darkness. The fascination with depicting love and sexual vicissitudes often in women's fantasy of this period does not leave authors time to qualitatively develop the fantasy picture of the world in the artistic work, which cannot but affect the quality of the text, which acquires certain features of the marginalized.

The sexual maneuvers of heroines are increasingly associated with the motive of power. Using the material of samples of the Western canon, we determine the leading strategies of corporeality in fantasy of the XXI century in their development: from the entourage accompaniment of events to the not always justified strengthening of the role in the plot, when the body and sexual manipulations with it reach the level of almost a plot driver. Further study of the strategies of corporeality in the modern fantasy space is certainly promising.

Key words: fantasy, regularity, corporeality, typology, discourse.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Стаття надійшла до редакції 10.10.2025

Стаття прийнята 31.10.2025

Статтю опубліковано 21.11.2025